

Vakantie in Zwitserland

Zwitserland, het kleine, welvarende land in de Alpen. Gekend om zijn neutraliteit, zijn opsplitsing in zelfstandige kantons en de alpenhoorns en koeiebellens. Dit eigenzinnige land kent een rijke en boeiende folklore. Een verslag hierover.

Bij de Zwitserse folklore moet je uiteraard rekening houden met de eigenheid van Zwitserland. Zo heb je de geografische situering in het hartje van Europa met als buurlanden Duitsland, Frankrijk, Italië en Oostenrijk. Ook aan de achtergrond van de bewoners mag je niet voorbijgaan. Er wonen in Zwitserland 4 culturen in harmonie samen. Aan de meren van Genève en Neuchâtel in het zuidwesten wonen de Franstaligen. In het oosten en noorden de Duitstalige Zwitsers, die naargelang de streek verschillende dialecten praten. In de "Grisons", de meest oostelijk gelegen uitkom van Zwitserland wordt voornamelijk Rhetoromaans gesproken. En in het zuidelijk gedeelte van de Alpen, Ticino, is Italiaans de voertaal. Zo zie je maar, Zwitserland is een verzamelplaats van mensen en culturen, wat zich zonder twijfel weerspiegelt in het dansen. Elke gemeenschap heeft wel iets van de gebruiken van de andere gemeenschap overgenomen.

De meest voorkomende dansvorm in Zwitserland is de paardans. Een aantal eenvoudige paardansen zoals de schottisch, polka, Kreuzpolka, wals en mazurka liggen reeds voor meer dan 100 jaar aan de basis van de Zwitserse volksdansen. Over de herkomst van deze dansen is eigenlijk niet zoveel bekend. De basisvormen zijn met de grote Europese stromingen ook in Zwitserland terechtgekomen. De polka komt eigenlijk oorspronkelijk uit Hongarije en de mazurka uit Polen. De wals is dan weer afkomstig van Wenen. Toch is het bijna zeker dat de wals voor een deel uit een andere volksdans, namelijk de Ländler uit Oostenrijk, is afgeleid. De schottisch stamt uit de stijve ballroom, maar is geëvolueerd tot een populaire paardans die over heel Noordwest Europa bekend is. Het Zwitserse volk heeft deze dansen dan, naargelang ze hun bevielen, opgenomen in hun cultuur en ze volgens hun manier en zin omgevormd en gedanst.

De beste graadmeter voor de uit het volksleven overgeleverde dansen biedt de muziekliteratuur. Vooral de boerenmuziek heeft een rijke en mooie oogst opgeleverd. In talrijke handschriften en gedrukte verzamelwerken van oude Ländler muziek zijn ontelbare, voor een deel zeer originele, dansmelodieën overgeleverd geworden. Het wemelt dus van de Ländlers, de walsen en de polka's, maar ook de schottisch en "Masolken", Zwitsers-duits voor mazurka, zijn talrijk. Wanneer de volksmuzikanten en het danslustige volk van Appenzell, de Urschweiz en het Berner Oberland zich sinds generaties met lijf en ziel aan deze dansen gewijd hebben, zullen het wel goede Zwitserse volksdansen geworden zijn.

Naast de eenvoudige, originele paardansen zijn er natuurlijk ook paardansen die een meer ingewikkeld figurenpatroon hebben. Maar toch blijven de basispassen in deze dansen dezelfde, alleen komen er bijvoorbeeld meer en moeilijkere handhoudingen bij en wisselen de passen vlugger af. Er zijn natuurlijk ook niet alleen paardansen waarbij de paren achter mekaar in een kring dansen (in gesloten danshouding), maar de paren kunnen ook tegenover een ander paar staan en met dat paar figuren uitvoeren of er kunnen 4 paren in een vierkant staan. Denken we maar aan "'s Bolche Geschpängst" waar de paren tegenover elkaar in een dubbele flankkring dansen. Op vele van die populaire en algemeen verspreide paardansen zijn streekvarianten ontstaan, elk met hun eigen stijl en karakter natuurlijk. Deze streekvarianten hebben meestal een eigen stijl en karakter natuurlijk. Deze streekvarianten hebben meestal een eigen naam in het dialect van de streek. De in Duitstalig Zwitserland welbekende "Kreuzpolka" kent op zijn minst 7 varianten. Dit is ook zo voor de Franse tegenhanger, de "Polka Piquée".

In de Zwitserse traditionele dansen heb je een aantal basispassen zoals de schottisch, de galoppas, polkapas, mazurkapas, walspas en de dreher. De dreher kan je het best omschrijven als boerenwals.

Deze basispassen worden dan nog eens opgesmukt met allerlei versieringen zoals de hak en teensprong, het tippen met de voet, het hoppen, het been voorzwaaien op alle mogelijke manieren voor- of zijwaarts. Zo'n combinatie krijgt dan weer een eigen naam.

Naast de passen is de Zwitserse dans enorm rijk aan handhoudingen. Zo zijn er handhoudingen voor gesloten paardansen, zoals de gesloten handhouding, de schouderbladhouding, ... Ook voor open paardansen hebben we bvb. armen kruiselings voor, de heup-schouderhouding, enz. Verder zijn er houdingen voor een molen of dubbele grote molen. En elke dans bestaat dan eigenlijk uit een of meerdere basispassen in combinatie met verschillende handhoudingen.

Net zoals bij ons heeft men in Zwitserland een soort van danssleutel waardoor men streeft naar een eenvoudige manier van beschrijven en taalgebruik. Want al die streekvarianten van dansen en dialecten brachten met zich mee dat niet overal dezelfde omschrijving of naam voor ene pas werd gebruikt. Wat automatisch tot misverstanden leidt.

Naamloze dansen of figuren, die echter typisch voor de Zwitserse folklore zijn, heeft men een treffende dialectnaam toegekend. Zo zijn de "Trülle" en "Schlûufe" figuren uit de "Gaüerle", een gewestdans uit Einsiedlen. Maar die figuren zijn ook gekend in Appenzell en het Berner Oberland en in vele Zwitserse gravures. Bij de Trülfiguur staan de jongen en het meisje tegenover elkaar en houdt de jongen zijn arm omhoog en geeft het meisje zijn wijsvinger, die het meisje in de losse vuist neemt. Zo kan het meisje dan ter plaatse rondtollen onder aanmoediging van de jongen.

De Zwitsers houden ervan om de meisjes het hof te maken via de dans of om allerlei grappige gebeurtenissen uit de beelden tijdens het dansen. Kleine scènes over liefde en plagerijen zijn dan ook in de dans verweven. De Ländler is zo'n dans die het karakter van een vrijersdans heeft meegekregen. Het is een zeer levendige en opgewekte dans die zeer sterk ontwikkeld is in de Alpen.

De man speelt de belangrijkste rol in deze dans. Terwijl de vrouw om haar eigen as draait, stampt de man op de vloer, slaat zich op de dijen en knippert met de vingers als castagnetten. Hij jaagt de vrouw voor zich op of loopt rond haar, terwijl hij het ritme stampt en de dans opdrijft. Uiteindelijk grijpt hij het meisje rond haar middel en draait samen met haar rond in een energieke paardans. In Centraal-Zwitserland staat de Ländler bekend als de "Gaüerler". In Appenzell wordt hij "Hierig" genoemd. Zo zie je maar dat een zelfde dans verschillende namen en een iets andere uitvoering kent, naargelang de streek waar hij gedanst wordt.

Het uitbeelden komt ook tot uiting in de rituele dansen, zoals de meiboomviering, waaraan er geen gebrek is in Zwitserland. Dit land kent immers enorm veel volksgebruiken en volksfeesten die vandaag de dag nog altijd uitbundig en uitgebreid gevierd worden. Vaak gebeurt dat in vol ornaat, dus met de traditionele klederdracht, vergezeld van volksdansen en volksmuziek.

Naast volksdansen hechten de Zwitsers enorm veel belang aan hun traditionele klederdrachten. Er zijn enorm veel verschillende klederdrachten in Zwitserland want de Zwitserse kostuums zijn regionaal, niet nationaal. Dat wil zeggen dat de kostuums verschillen van streek tot streek. Bijna iedere vallei of dorp bezit zijn eigen klederdracht. Zo kunnen de Zwitsers aan de kleding onmiddellijk zien van welk dorp, vallei of streek iemand is.

Er zijn ook verschillende kleren voor verschillende doelen. Zo heb je de feestklederdracht, de zondagskleren, de werkdagkleren en natuurlijk de winter- of zomerklederdracht.

De "Schweizerische Trachtenvereinigung" is een organisatie die de verscheidenheid aan kleren heeft vastgelegd en erop toeziet dat ze bewaard blijven. Maar naast de klederdracht heeft deze organisatie ook aandacht voor volksdansen en volksliederen.

Zij verzorgt een tijdschrift en geeft volksdansmuziek en de bijhorende dansbeschrijvingen uit.

We kunne dan ook stellen dat het bewaren van de oude dansen in Zwitserland sterk met de klederdracht verbonden is.

Vele volksdansgroepen heten dan ook Trachtengruppen en dansen in traditionele kledij. Jaarlijks vinden er in Zwitserland grote volksdansbals plaats, zoals het "Schweizerische Volkstanzball" waar veel "Trachtenleute" met heel verschillende klederdrachten uit heel Zwitserland naar toe komen. Een aanrader misschien?